Gereformeerde Kerk vrijgemaakt
"Rehoboth" Urk
Postadres: Postbus 170, 8320 AD, Urk
Email: scriba@rehobothurk.nl

Aan de Generale Synode
van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt
Goes 2020
secretariaat@synode.gkv.nl

*Betreft: Revisieverzoek inzake besluiten 'MV en ambt' GS Meppel 2017*

Urk, 15 maart 2019

Geachte leden van de Generale Synode,

De raad van de Gereformeerde Kerk op Urk heeft met verdriet kennis genomen van de besluiten (en hun gronden) van de Generale Synode Meppel 2017 om de ambten van predikant, ouderling en diaken open te stellen voor vrouwen, en kan zich daarmee niet verenigen. De raad heeft dan ook besloten aan de GS Goes 2020 revisie te vragen van deze besluiten.

Al in 1991 hebben wij aan de GS Ommen 1993 laten weten bezorgd te zijn dat de invoering van het vrouwenstemrecht een opmaat zou zijn voor openstelling van de ambten voor vrouwen. En in 2013 hebben wij ons gericht tot de GS Ede 2014 met grote zorgen die ons vervulden na kennisname van het deputatenrapport 'Mannen en vrouwen in dienst van het evangelie'. Wij hebben daarin gewaarschuwd tegen de gevolgen van een veranderd Schriftverstaan door een nieuwe hermeneutische benadering en opgeroepen tot een zorgvuldige omgang met de eenheid binnen ons kerkverband en met onze oecumenische contacten in het binnenland en wereldwijd.

U zult begrijpen dat wij zeer teleurgesteld zijn, nu blijkt dat er aan onze waarschuwing en oproep nauwelijks gehoor gegeven is. En het doet ons groot verdriet te moeten constateren dat er nu grote onrust en verdeeldheid in ons kerkverband is opgetreden, dat zusterkerken in het buitenland de relatie met onze kerken hebben verbroken en dat door de genomen besluiten onze zusterkerkrelatie met de Christelijk Gereformeerde Kerken ernstig onder druk is komen te staan.

Het is echter vooral de omgang met de Schrift die ons onoverkomelijke bezwaren geeft. De raad van de Gereformeerde Kerk op Urk acht de gronden onder de genomen besluiten volstrekt onaanvaardbaar en heeft dan ook unaniem afstand genomen van deze besluiten en hun gronden.

De kerkenraad meent dat de Generale Synode ten onrechte:

a. de gelijkheid van man en vrouw als kenmerkend ziet voor het nieuwe verbond;
b. de zogenaamde zwijgteksten niet doorslaggevend acht, zonder aan te geven hoe deze teksten dan wel opgevat moeten of kunnen worden, en voorbijgaat aan wat de Schrift opmerkt over wat wij 'het regeerambt' noemen (bevestigd door de GS Ommen 1993, Acta II, art. 24, besluit 3);
c. de ambten voor mannen en vrouwen openstelt, zonder daarbij te hebben doordacht wat de eigenheid van man en vrouw (in Bijbelse zin) betekent voor het functioneren in de gemeente en eventueel in het ambt;
d. verzuimt overtuigende gronden aan te dragen om af te wijken van de overtuiging van vele eeuwen en van de meeste kerken wereldwijd, om op grond van 1 Timotheüs 2 en 3 ambten van leer en toezicht te rekenen tot de verantwoordelijkheid van de man;
e. dit besluit neemt terwijl het ons vervreemdt van onze zusterkerken in binnen- en buitenland (CGK, ICRC-lidmaatschap).

**In *besluit 1* wordt aan deputaten MV en ambt decharge verleend, met als grond dat zij hun opdracht naar behoren hebben uitgevoerd.**

Deputaten hebben zich echter niet gehouden aan hun opdracht van de GS Ede 2014, dat zij in hun onderzoek twee lijnen in de Schrift moesten verdisconteren, namelijk een die de gelijkwaardigheid van mannen en vrouwen benadrukt en een die het verschil in positie laat zien (Acta GS Ede 2014, art. 18, besluit 2). In het deputatenrapport 'Samen dienen' en in de besluiten van de GS Meppel is alleen de lijn van de gelijkwaardigheid uitgewerkt. Gelijkwaardigheid krijgt hier bovendien de lading van gelijkheid. Verschillen in verantwoordelijkheid worden nergens concreet gemaakt.

De oproep die de synode zelf in besluit 8 aan de kerken doet om zich nader te bezinnen op de vraag hoe recht gedaan kan worden aan de verschillen tussen man en vrouw en de vervulling van taken en ambten in de gemeente, had door deputaten en synode zelf beantwoord moeten worden, voordat de verstrekkende besluiten genomen konden worden. Bovendien maken wij bezwaar tegen de omgang met de heilige Schrift in het deputatenrapport, waarin een norm uit onze cultuur (de gelijkheid van man en vrouw) gebruikt wordt om gedeelten van de Bijbel cultuurgebonden te verklaren.

**In *besluit 3* spreekt de synode uit dat er Schriftuurlijke gronden zijn om volop ruimte te bieden voor de inzet van gaven van vrouwen in taakvelden zoals verkondiging, onderwijs, pastoraat en diaconaat.**

1. De synode concludeert in *grond 1* dat het mannelijk leiderschap (in het Oude Testament vervulden alleen mannen de reguliere ambten, een profetische of regerende rol voor vrouwen was uitzondering op deze regel) beperkt was tot het Oude Verbond, en in het Nieuwe Verbond vervangen wordt. Waarom dit zo zou zijn, wordt niet verantwoord. Dat had de synode wel moeten doen, aangezien het Nieuwe Testament op allerlei plaatsen deze instelling van God juist bevestigt, doordat

Jezus mannelijke apostelen aanstelt en de apostelen mannelijke ouderlingen en diakenen (Luk. 6:13-16; Joh. 6:70; Han. 1:2, 21-26; 6:2-6).

Bovendien bevestigt het Nieuwe Testament op verschillende plaatsen dat God man en vrouw bij de schepping een onderscheiden positie gegeven heeft, die ook gevolgen heeft voor hun optreden in de gemeente (1 Tim. 2:13-14, 1 Kor. 11:7-9, 1 Kor. 14:34).

God heeft de mens als mannelijk en vrouwelijk geschapen. De man gaat voorop in verantwoordelijkheid, zorg en overgave, zoals Christus als bruidegom leiding geeft aan zijn bruid, de kerk, voor haar zorgt en Zich voor haar overgegeven heeft. De instelling van het huwelijk is geen gevolg van de zondeval, maar door God voor alle tijden reeds zo besloten (Ef. 5:31-32; Gen. 2:24). Christus en de gemeente zijn namelijk reeds in eeuwigheid uitverkoren (Ef. 1:4), met als doel de lofprijzing van de heerlijkheid van zijn genade (Ef. 1:6).

In het Oude Testament lezen we van de verhouding tussen God en zijn volk als geliefden. In deze relatie wordt God altijd gerekend als de man die zijn vrouw, het volk Israël, het hof maakt en haar leidt (Eze. 16; Hos. 2; Jes. 54:5). Dit is nooit andersom. Gods ontwerp van de mens als onderscheiden mannelijk en vrouwelijk laat iets zien van de relatie tussen God en zijn volk. Het is de man die zich moet opofferen voor de vrouw. Hij verlangt naar haar (Hoogl. 7:11; Ps. 45:12; Jes. 62:4-5; Spr. 30:19). In het Nieuwe Testament vindt dat een hoogtepunt in de overgave van de bruidegom Christus voor zijn bruid: de kerk (Ef. 5:25-27; Op. 21:2,9).

De zogenaamde 'zwijgteksten' gaan niet over een sociale of maatschappelijke orde, maar over de principes van man-zijn en vrouw-zijn in Gods wereld. Daarbij is de positie van de vrouw niet minderwaardig. Ze is niet minder bedeeld dan de man. Het is juist haar heerlijkheid (1 Kor. 11:7) om op de haar gegeven plaats uitdrukking te geven van Gods grote reddingsplan. Daarom moet ze zich rustig houden in de erediensten. Niet omdat dit tegen de sociale orde van die tijd ingaat, maar omdat die houding haar past en kenmerkt als een godvrezende vrouw die Christus toebehoort (1 Tim. 2:10; 1 Pet. 3:4-6; Kol. 3:18). De apostelen baseren zich als geïnspireerde schrijvers op het Oude Testament. Daar ligt de structuur reeds vast. Ze verwijzen naar het begin. Met de komst van Christus verandert de positie van de vrouw ten opzichte van de man dus niet.

De gemeente en Christus zijn een wonderlijke twee-eenheid, net zoals de mens een bijzondere twee-eenheid is. Hij is het hoofd en wij zijn deel van zijn lichaam (Ef. 5:30). Twee en tegelijk één. Dat is ten diepste de reden dat een man zich hecht aan zijn vrouw. Dit wijst op Christus en zijn gemeente. Dit zit onlosmakelijk in de mens geschapen (Mat. 19:4-5). Het eerste huwelijk is tegelijk het ontwerp van de mens en is model geworden voor de relatie tussen mannen en vrouwen in het algemeen (1 Kor. 11:2-16).

2. Er wordt gesuggereerd in *grond 2* dat God onder het Oude Verbond aan vrouwen een sleutelrol geeft in schril contrast met falende mannen, om te laten zien dat Hij toewerkt naar de gelijkheid van mannen en vrouwen die het Nieuwe Verbond kenmerkt. Hiervoor ontbreekt echter elk Schriftbewijs. Ook het geslachtsregister uit Mattheüs 1 wordt geplaatst in het kader van de emancipatie van de vrouw ten opzichte van de man. Maar niets in dit Schriftgedeelte geeft aanleiding om te denken dat de Heilige Geest deze tekst zo bedoeld heeft. Het aanwijzen van het falen van mannelijke leiders en de grote betekenis van vrouwen in de heilsgeschiedenis impliceert nog niet dat de exclusieve

invulling van de ambten door mannen in het Oude Verbond 'niet bleek te werken' (grond 3) en voor iets beters vervangen moest worden. Deze suggestie wordt echter in grond 2 wel gewekt.

3. Als in *grond 3* gesteld wordt dat er onder het Oude Verbond 'zo' is 'gesmacht naar het nieuwe' en dat de vervulling van dit verlangen in het Nieuwe Testament wordt geopenbaard, wordt niet alleen het verlangen naar de Messias bedoeld, maar ook een verlangen naar gelijkberechtiging van man en vrouw, een verlangen naar gelijke toegang tot alle taken in de gemeente van Christus.

Dit verlangen wordt in het Oude Testament echter nergens zo benoemd. De synode beroept zich hier op Hebreeën 8, dat stelt dat het Nieuwe Verbond beter is dan het Oude. Hebreeën 8 leert ons echter dat het betere hierin zit, dat de HERE werkelijk de zonde van zijn volk zal wegnemen (vers 12) en zijn wet in hun hart zal schrijven (vers 10). Hebreeën 9 bevestigt dit: de priesters onder het Oude Verbond konden met de schaduwachtige offerdienst niet werkelijk de zonde van het volk wegnemen. De Hogepriester van het Nieuwe Verbond, Jezus Christus, heeft dat wel werkelijk gedaan met het offer van zijn leven. Het betere van het Nieuwe Verbond is dus volgens Hebreeën 8 en 9 de werkelijkheid van de verzoening door Jezus Christus.

Volgens de synodebesluiten is het Nieuwe Verbond echter beter dan het Oude doordat het 'gekenmerkt wordt door gelijkheid'. Het heil dat Christus brengt in het Nieuwe Verbond is dat er 'geen onderscheid meer is tussen mannelijk en vrouwelijk'. De focus verschuift hier van de verzoening van de zonden, naar bevrijding van de vrouw uit haar ondergeschikte positie. Hiervoor ontbreekt echter elk Schriftbewijs.

De gronden 2 en 3 geven aanleiding te denken dat in de synodebesluiten de relatie tussen het Oude en het Nieuwe Verbond geduid wordt in termen van emancipatie. Deze benadering klopt niet met de wijze waarop in Hebreeën hierover gesproken wordt. Bovendien wordt hiermee miskend dat in Gods instelling de vrouw in het Oude Testament niet minderwaardig was en dat het God zelf was die de vrouw toch uitsloot van met name het ambt van priester en later van het ambt van apostel. Ook wordt niet in rekening gebracht dat in het Nieuwe Verbond wel allen delen in de gaven van de Geest, maar dat ook na de vervulling van de profetie uit Joël (dat allen zullen profeteren) door de apostelen onderscheid gemaakt wordt door alleen mannen aan te stellen als ouderlingen.

De bijzondere ambten hebben volgens het Nieuwe Testament een eigen karakter en ontlenen hun gezag aan de instelling door Christus en zijn apostelen. Het feit dat alle gelovigen op gelijke wijze deel hebben gekregen aan de Heilige Geest, betekent nog niet dat zij allemaal (man en vrouw, jong en oud) gelijk zijn geworden. Dat in de Bijbel zelf een lijn te bespeuren zou zijn die het onderscheid in positie tussen man en vrouw uitwist, blijft een bewering zonder bewijs. Ten onrechte wordt met een beroep op Galaten 3:28 (dat allen op gelijke wijze delen in het heil) geconcludeerd naar een gelijkheid over de hele lijn. Teksten als Kolossenzen 3:18-19 en 1 Petrus 3:1-6 laten zien dat de apostelen ook na Pinksteren verschil in positie tussen man en vrouw kennen. Ten slotte strookt deze grond ook niet met grond 2 bij besluit 8, waarin gesteld wordt dat de Bijbel er herhaaldelijk voor waarschuwt 'dat man en vrouw niet in elkaars plaats treden of elkaar overheersen.'

4. Uit *grond 4* begrijpen wij dat de gelijkheid van man en vrouw ons verstaan van de Bijbel moet sturen (met het oog op de invulling van het kerkelijk leven in het algemeen en de ambten in het bijzonder), aangezien die gelijkheid ons is 'geopenbaard' in het Oude en het Nieuwe Verbond (en dus met goddelijk gezag naar ons toe komt). Dat de synode dit bedoelt te zeggen, wordt ons duidelijk uit

grond 5, waar ze stelt hoe ze gehoor heeft gegeven aan deze roeping. Ze geeft aan dat ze kritisch naar haar eigen Schriftverstaan heeft gekeken, vanuit de 'openbaring van het Oude en het Nieuwe Testament' en komt zo tot de conclusie dat er alle reden is vanuit de Schrift te concluderen dat alle taken in de gemeente zowel door mannen als vrouwen uitgevoerd kunnen gaan worden.

Wij kunnen het niet anders zien dan dat de synode hier een leessleutel geeft voor de Bijbel. Zij zegt dat als wij de Bijbel lezen, we dat moeten doen door de bril van de gelijkheidsgedachte die volgens de synode in de Bijbel naar ons toekomt. Daarmee wordt ook een beslissing genomen over hoe wij de zogenaamde 'zwijgteksten' moeten lezen. Die mogen niet in tegenspraak zijn met deze gelijkheidsgedachte. Maar mag de Bijbel nog voor zichzelf spreken? Je kunt als synode niet zomaar zeggen dat de gelijkheid van man en vrouw in het Nieuwe Verbond openbaring van God is, als deze overtuiging in strijd is met wat de kerk van alle eeuwen in de Bijbel gelezen heeft. Dan moet je je daarvoor verantwoorden, omdat wij niet de eerste zijn die de Bijbel lezen (1 Kor. 14:36). Dit heeft de synode echter niet gedaan. Zonder zich te verantwoorden voor deze nieuwe manier van Bijbellezen, spreekt ze met stelligheid uit dat we hier te maken hebben met openbaring van God.

5. Haar eigen uitgangspunt volgend, komt de synode in *grond 5* tot de conclusie dat de Bijbel alle aanleiding geeft de ambten toegankelijk te maken voor mannen en vrouwen. Maar in deze uitspraak gebeurt inhoudelijk nog iets. Het karakter van het leer- en regeerambt wordt uitgehold. Dat blijkt uit het gebruik van de woorden 'taken' en 'taakvelden' in de synodebesluiten. In de kerk zijn er profetische, priesterlijke en koninklijke taken te doen. Zeg maar: activiteiten. Er moet onderwijs worden gegeven en pastoraat en barmhartigheidswerk gedaan worden. Het lijkt er nu wel op dat ouderling-zijn opgaat in het doen van zulke taken. Maar daarmee is niet meer helder wat eigenlijk nog het verschil is tussen het ambt van alle gelovigen en het bijzondere ambt. Alle leden van de gemeente zijn immers op één of andere manier wel op deze taakvelden actief.

Wat is dan nog het eigene van het leer- en regeerambt? Volgens Schrift en belijdenis is het eigene van het leer- en regeerambt dat je uit de gemeente wordt geroepen om in dienst van Christus de gemeente te regeren (*prohistèmi* – regeren, 1 Tim. 5:17). Niet op eigen gezag, maar met het Woord van God. Als ouderling ben je door de Heilige Geest aangesteld als herder van Christus' kudde (Hand. 20:28). Je geeft leiding zoals een vader in zijn gezin (1 Tim. 3:5). En de gemeente is geroepen uit eerbied voor Christus de leiding van deze ouderlingen te aanvaarden (1 Petr. 5:4-6; Hebr. 13:17). Want Christus wil de gemeente door hun hand regeren (vgl. HC, zondag 39).

In deze synodebesluiten komt dit karakter van het bijzondere ambt niet goed uit de verf. Wat ouderlingen en predikanten doen, lijkt vooral een verbijzondering te zijn van wat alle leden van de gemeente al doen. Maar het eigene van hun positie als dienaren en herders die in de gemeente 'de ware godsdienst onderhouden' (art. 30 NGB) komt niet tot uitdrukking. Dat zie je ook terug in besluit 6 over de prediking. Daar is de prediking een onderwijsactiviteit (uitleggen van de Schrift), maar ze wordt losgemaakt van de regeertaak van de ouderlingen.

Tot slot concludeert de synode in grond 5 dat de zwijgteksten in zichzelf geen onbetwistbare grond zijn om 'in onze tijd en omstandigheden' vrouwen categorisch uit te sluiten van het leer- en regeerambt. Waarom niet? Het antwoord van de synode is: 'omdat de exegese van deze teksten

daarvoor te zeer omstreden is.' De synode zegt hier in feite dat de tekst niet meer duidelijk is, omdat de uitleg ervan omstreden is. Maar dat kan niet waar zijn. Er is immers goede en slechte uitleg, uitleg naar de bedoeling van de Geest, en eigenmachtige uitleg (2 Petr. 1:20). De synode had verschillende uitleggingen van deze teksten moeten toetsen en gemotiveerd moeten komen met een eigen uitleg, zodat in elk geval duidelijk was geweest, op basis van welke uitleg van deze teksten ze tot de conclusie komt dat vrouwen niet van de leer- en regeerambten mogen worden uitgesloten. Als wij Schriftuurlijk willen argumenteren, zijn we daartoe verplicht. Bovendien zijn we het verplicht ten opzichte van de kerk die ons is voorgegaan. Voor haar was de inhoud van deze teksten altijd duidelijk. Als dat nu ineens niet meer zo is, dan hebben we wat uit te leggen.

Wij kunnen daarom niet accepteren dat de inhoud van de zwijgteksten, vanwege het enkele feit dat ze verschillend worden uitgelegd, in de synodebesluiten volledig buiten beschouwing blijft. In feite wordt een beslissend gedeelte van het Woord van God daarmee genegeerd. In de dogmatische strijd door de eeuwen heen ging het vaak om de uitleg van omstreden teksten. Als we teksten niet in rekening mogen brengen omdat de uitleg ervan omstreden is, houden we geen fundering van de christelijke geloofsleer over. Ook mogen geïsoleerd gebruikte teksten nooit als argument worden aangevoerd. De betekenis van teksten gaat voor ons open, waar we ze lezen in het geheel van het onderwijs van de Schrift. En dat is hier juist niet gedaan. Wat de Schrift zegt over het onderscheid in positie tussen man en vrouw, in het huwelijk en in de kerk, blijft zowel in het deputatenrapport als in de onderbouwing van de synodebesluiten ver onderbelicht. Door zo met de betreffende Bijbelteksten om te gaan en ze niet in rekening te brengen, doet de generale synode geen recht aan het onderwijs dat Christus ons door zijn apostelen Paulus en Petrus geeft en komen de zogenoemde zwijgteksten inderdaad op zichzelf te staan.

**In *besluit 4* spreekt de synode uit dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot de dienst der barmhartigheid en daardoor tot het ambt van diaken.**

1. Het beroep op de Bijbel dat de synode hier doet om te onderbouwen dat in de nieuwtestamentische brieven ook al gesproken wordt van vrouwelijke diakenen, is wankel. De synode beroept zich allereerst op 1 Tim. 3:11. In 1 Tim. 3:8vv is Paulus bezig op te sommen aan welke vereisten een broeder moet voldoen om diaken te kunnen worden. Hij moet oprecht zijn, niet aan veel wijn verslaafd, niet hebzuchtig en zo noemt Paulus nog een aantal vereisten op. In vers 11 zegt Paulus dan: 'Evenzo moeten (hun) vrouwen zijn: waardig, geen kwaadspreeksters, nuchter, betrouwbaar in alles.'

De synode meent nu dat het hier om vrouwelijke diakenen gaat. Dat is echter nog niet zomaar duidelijk. Wij menen dat Paulus hier spreekt over de vrouwen *van de diakenen*, die hen wellicht bijstonden in hun werk, bijvoorbeeld bij de verzorging van vrouwen. De volgorde van Paulus' betoog geeft daar aanleiding voor. Hij bespreekt eerst de vereisten voor de diakenen, dan heeft hij het over de vrouwen, en gaat daarna weer verder over de diakenen.

Toch is er ook wat voor te zeggen dat Paulus het wel over een aparte groep vrouwen in de gemeente heeft met een speciale opdracht, die bijvoorbeeld met barmhartigheidswerk te maken had. Maar dan nog blijft deze groep duidelijk onderscheiden van de mannelijke diakenen, waar Paulus het eerder over heeft. Hij gaat in vers 12 namelijk weer verder te spreken over de mannelijke diakenen, en zegt dat een diaken maar één vrouw mag hebben en goed leiding moet kunnen geven over zijn

kinderen en huisgenoten. Als het dus al zo zou zijn dat Paulus in vers 11 spreekt over diaconessen, dan hebben zij toch zeker een andere positie dan de mannelijke diakenen. Dit diakenambt wordt door Paulus op één lijn gezet met het ambt van ouderling. Het gaat in die ambten beide om leiding geven aan de gemeente, zoals aan een gezin, zij het op verschillende terreinen. Tot dat ambt worden alleen broeders geroepen. Als wij nu vrouwen zouden toelaten tot het ambt van diaken, gaan zij een ambt vervullen, waarvan Paulus in 1 Tim. 3:8-13 zegt dat er alleen broeders voor in aanmerking kunnen komen.

Als wij menen dat de Bijbel ruimte zou geven aan de inzet van vrouwen in diaconale taken, moeten we wel in rekening brengen dat het onderscheid tussen man en vrouw van belang is. De vraag zou dus moeten zijn hoe wij dat onderscheid dan moeten verdisconteren in de invulling van het diakenambt. Bij verdere doordenking van dit vraagstuk verdient het aanbeveling om hierin de rapporten van de CGK te betrekken (1998 en 2001).

2. De synode beroept zich verder op 1 Tim. 5:9. Als het hier al gaat om weduwen die een speciale dienst in de gemeente uitoefenden, was dit niet het diakenambt waar Paulus het in hoofdstuk 3 over heeft. Men meent dat het hier gaat om een speciaal ambt, omdat er ook vereisten worden genoemd, en een werkwoord wordt gebruikt dat 'in dienst nemen' kan betekenen. Maar daarmee geeft de tekst te weinig materiaal in handen om bewijs te leveren dat het hier gaat om een ambtelijke dienst in de gemeente, die samenviel met het diakenambt waarover Paulus het heeft in hoofdstuk 3.

3. De synode beroept zich ook op het feit dat Phebe in Rom. 16:1-2 *diakonos* wordt genoemd. Wij menen dat dit ook geen bewijs kan zijn dat vrouwen in het diakenambt bevestigd kunnen worden. Het woord *diakonos* kan ook in het algemeen iemand aanduiden die een ander assisteert of helpt (Matt. 20:26; 22:13; Rom. 15:8). De context bepaalt of dat woord dan duidt op het specifieke ambt van diaken, of dat meer algemeen een dienaar of assistent bedoeld wordt. Deze tekst kan dus niet gelden als een duidelijke bewijstekst voor de vrouw in het diakenambt. Daar biedt hij gewoon te weinig informatie voor.

4. Verder beroept de synode zich nog op de vroege kerkgeschiedenis en de praktijk in een aantal gereformeerde kerken. Er is echter grondiger studie nodig om te bepalen op welke manier deze praktijk van de 'diacones' een uitdrukking wilde zijn van concrete gegevens uit de Schrift. Calvijn, bijvoorbeeld, maakte onderscheid tussen twee soorten diakenen. Een enkele historische verwijzing is niet voldoende om die praktijk over te nemen.

**In *besluit 5* spreekt de synode uit dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot de dienst in het opzicht, het pastoraat en onderwijs en daardoor tot het ambt van ouderling.**

1. In de *gronden 1 en 2* wordt verwezen naar Mirjam en Debora als vrouwen in het Oude Verbond die in samenwerking met mannen optreden in bestuur en rechtspraak. Echter, als het al zo is dat deze vrouwen een regeertaak vervulden, gaat het om een uitzonderingssituatie. Dat was niet de regel in het Oude Verbond, zoals ook in grond 1 van besluit 3 wordt toegegeven. Je mag je niet beroepen op een uitzondering om daarmee de regel in de kerk te veranderen. Dat gebeurt hier nu wel.

Daar komt nog de vraag bij of het werkelijk zo is dat Mirjam en Debora zonder meer 'in samenwerking met mannen optreden in bestuur en rechtspraak'. In Micha 6:4 zegt de HERE: "Ik

heb u immers uit het land Egypte geleid, u verlost uit het slavenhuis. Ik heb Mozes, Aäron en Mirjam voor jullie uit gezonden." Dit herinnert aan de verlossing uit Egypte onder leiding van Mozes (o.a. Ex. 14:31). Mozes werd vergezeld door Aäron en Mirjam. Maar nergens staat dat Mirjam een bepaalde leidinggevende rol van God had gekregen over het volk van God, in samenwerking met Mozes. Er is wel een andere veelzeggende geschiedenis die laat zien dat Mirjam de bijzondere positie van Mozes als vertegenwoordiger van God niet wilde erkennen. Zij wilde aan hem gelijk zijn, en zich niet schikken onder zijn gezag. Ze zegt samen met Aäron: 'Heeft de HERE alleen maar door Mozes gesproken? Heeft hij ook niet door ons gesproken?' (Num. 12:2). Mirjam wordt voor deze daad door de HERE gestraft met melaatsheid. De straf van God op de opstand van Mirjam tegen het gezag van Mozes, laat zien dat haar geen regeertaak toekwam naast Mozes over het volk van God.

2. Is Debora een goed voorbeeld van iemand die de leiding kreeg in Israël in bestuur en rechtspraak? Allereerst moet gezegd worden dat Debora door God gebruikt werd om Israël te richten in een tijd van geestelijk verval en ordeloosheid. Haar als voorbeeld aanhalen voor de normale regering van de kerk in het Nieuwe Testament lijkt ons dubieus. Daarnaast had Debora's leiding geven in Israël niet hetzelfde karakter als dat van andere richters. Bij andere richters betekent hun richten dat ze Israël een aantal jaren regeerden (bv. Richt. 3:10; 10:2-3). Ook wordt hun richten verbonden met hun militaire taak. Zij worden aangegrepen door de Geest om Israël van zijn vijanden te bevrijden (Richt. 3:10; 6:34; 14:19). Die dingen worden van Debora niet gezegd. Hoe moet je haar 'leiding geven aan Israël' dan opvatten? Zij wordt geïntroduceerd als profetes (Richt. 4:4). Overigens ook als de vrouw van Lappidoth, wat impliceert dat ze naast haar profetentaak, ook een taak had als echtgenote, en blijkens Richt. 5:7 ook als moeder. In 4:5 staat dat mensen naar haar toe kwamen voor de rechtspraak. Die combinatie van profeteren en rechtspreken zou erop kunnen duiden dat zij Gods oordeel over een situatie bekend maakte aan de mensen die bij haar kwamen. En dat blijkt ook uit de context. In 4:3 wordt verteld dat het volk om hulp riep tot de HERE, nu ze in de macht van Jabin waren gekomen. Vervolgens wordt Debora als profetes en rechtspreker geïntroduceerd. En daarna staat er dat ze een bode stuurde naar Barak, die moest zeggen wat de HERE geboden heeft, namelijk dat hij met tienduizend man moet optrekken tegen Sisera, de legeraanvoerder van Jabin. De HERE gaf haar in een bijzondere situatie, een bijzondere taak, namelijk om als profetes Gods Woord door te geven. Dat zie je vaker in de geschiedenis van het OT. Maar zij nam niet de reguliere rol van mannen over in Israël, om publiek het volk onderwijs te geven in de wet (priesters) en te regeren en voor te gaan in de strijd (richters). God gebruikte haar juist als profetes om een man te mobiliseren om in Israël zijn regeerverantwoordelijkheid te nemen (vgl. Hebr. 11:32 waar Barak wordt genoemd in de rij van geloofsgetuigen). Dat toonde aan hoe juist mannelijk leiderschap in Israël ontbrak.

Blijft staan dat God haar wel een profetische taak gaf. Dat is voor ons echter geen aanleiding om te zeggen dat vrouwen gezag over mannen mogen uitoefenen door onderwijs te geven in de samenkomsten van Gods volk. God is soeverein om in bepaalde situaties uitzonderingen te maken op regels waar hij ons aan bindt (vgl. Calvijn op 1 Tim. 2:12).

3. In grond 3 wordt een beroep gedaan op Titus 2:3-5, dat zou spreken over vrouwelijke ouderlingen. Nu wordt in Titus 2:2-3 inderdaad gesproken over oudere mannen en vrouwen. Maar daarmee zijn niet de regeeroudsten, ouderlingen bedoeld. Paulus heeft het namelijk al in hoofdstuk 1 over hen gehad. Hij herinnert Titus er in 1:5 aan dat hij in elke stad op Kreta ouderlingen moest aanstellen

(presbuteroi). Zo iemand moet een man zijn (van één vrouw). Die ouderling is opziener, belast met het goede beheer over Gods huis. Hij moet zich houden aan 'het betrouwbare woord naar de leer, zodat hij ook in staat is te vermanen op grond van de gezonde leer en de tegensprekers te weerleggen' (vers 9). Titus moet als ouderling in de gemeente die gezonde leer brengen (2:1). Vervolgens gaat Paulus vanaf 2:2 spreken over hoe verschillende mensen zich in de kerk moeten gedragen. Hier gaat het klassiek gezegd over het ambt van alle gelovigen. Daarover moet Titus ook onderwijs geven. Eerst heeft Paulus het over oudere mannen, dan over oudere vrouwen, vervolgens over jongere mannen, en slaven. Uit de context blijkt dat het hier niet om de leiders van de gemeente gaat, maar om oudere mannen en vrouwen. Hij heeft het vervolgens namelijk over jonge vrouwen, en jonge mannen en slaven. De oudere vrouwen hebben onder meer de taak jongere vrouwen te onderwijzen om op een godvrezende manier echtgenote en moeder te zijn. Een prachtige taak die oudere vrouwen nu nog steeds hebben. Een invulling van het ambt van alle gelovigen. Maar het gaat hier dus niet over vrouwen die een ouderlingenambt bekleden.

4. Dat het in het geval van Andronikus en Junia over apostelen gaat, zoals in *grond 4* gesteld wordt, is zeer omstreden. De vrouwelijke vorm van de naam Junia is omstreden. Wat betekent hier het woord 'apostel' (in het algemeen 'gezondene')? Wil Paulus zeggen dat zij in aanzien stonden *onder* de apostelen of *bij* de apostelen? Hier wordt wel erg gemakkelijk, zonder vermelding van de alternatieve exegese, geconcludeerd dat Junia een vrouw was en vooral dat zij samen met Andronikus zelf tot de apostelen behoorde. Kennelijk is het omstreden zijn van de exegese in dít geval geen belemmering voor de synode om een conclusie te trekken, waar dit in geval van de zwijgteksten wel een belemmering was. Wanneer vervolgens wordt geconcludeerd dat de genoemde voorbeelden 'de indruk wekken dat man en vrouw in een gelijkwaardige positie samen leiding gaven in Christus' gemeenten', is deze suggestie te zwak om hiermee de openstelling van het ambt van ouderling voor vrouwen te dragen.

Verder is het feit dat Paulus over mannen en vrouwen als zijn medewerkers spreekt en echtparen vermeldt bij wie de gemeente aan huis samenkomt, geen voldoende reden om te veronderstellen dat deze mensen leiding gaven aan de gemeente op de manier waarop ouderlingen in het NT daartoe geroepen zijn.

**In *besluit 6* spreekt de synode uit dat er Schriftuurlijke gronden zijn om behalve aan mannen ook aan vrouwen die daarvoor de gaven hebben ontvangen, preekbevoegdheid te verlenen en daartoe in de generale regeling preekbevoegdheid artikel 1 het woord 'mannelijk' te laten vervallen; en dat er Schriftuurlijke gronden zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot de dienst van de verkondiging en onderwijs en daarmee tot het ambt van predikant.**

De synode wil de toegang van vrouwen tot het ambt van predikant (en de daaraan verbonden dienst van de verkondiging) funderen op het feit dat er in de Bijbel sprake is van vrouwelijke profetessen, en op het feit dat alle gelovigen sinds Pinksteren profeten zijn geworden door de zalving met de Geest.

Dit beroep op de 'profetische lijn' brengt al een moeilijkheid met zich mee. Aan de ene kant beroept de synode zich namelijk op het profeet-zijn van alle gelovigen in het Nieuwe Testament. Sinds Pinksteren 'delen zonen en dochters, ouderen en jongeren in de gave van de profetie'. Dat zou betekenen dat iedereen predikant kan worden, krachtens het ambt van alle gelovigen (HC 12, 1 Joh.

2:27). Aan de andere kant fundeert men het predikantschap op de bijzondere gave van de profetie, die niet aan iedere gelovige is gegeven. Men verwijst daarvoor naar de profetessen in het Oude Testament, en naar de dochters van Filippus (Hand. 21:9). Alleen vrouwen met de gave van profetie kunnen dan tot het ambt worden geroepen. Hier is de synode dus niet helder. Wat is nu precies de grond voor de toelating tot het ambt van predikant: de gave van de profetie, of het ambt aller gelovigen?

In het laatste geval is het bijzondere ambt van herder en leraar volkomen uitgehold. Het is in feite overbodig geworden, omdat het samenvalt met het ambt van alle gelovigen. Het zou impliceren dat ook kinderen zouden kunnen worden aangesteld als ouderling. Het lijkt dan ook het meest voor de hand te liggen om er vanuit te gaan dat de synode de toelating van de vrouw tot het ambt van predikant wil funderen in de gave van profetie.

Dat blijkt ook uit de verwijzing naar 1 Kor. 14:3. Maar wat is deze gave van profetie precies? Daar is veel verschil van mening over. Sommige uitleggers zeggen dat de profeet in het Nieuwe Testament iemand was die directe openbaring van God ontving. Daar is ook veel voor te zeggen, gezien de koppeling die Paulus in 1 Kor. 14 maakt tussen profetie en openbaring (1 Kor. 14:26). Wie profeteert heeft geheimenissen van God ontvangen, die hij anderen doorgeeft. Daarom noemt Paulus zich bijvoorbeeld 'de beheerder van de geheimenissen van God' (1 Kor. 4:1) en verbindt hij in 1 Kor. 13:2 profetie aan het kennen van Gods geheimenissen. Daaruit kan de conclusie worden getrokken dat de profetie waar Paulus het in 1 Kor. 14:3 over heeft, berustte op directe openbaring van God. Deze profetie hoorde bij de begintijd van de kerk, samen met het onderwijs van de apostelen (Ef. 2:20), en is daarmee van voorbijgaande aard. Andere uitleggers zeggen dat profetie zoiets was als het uitleggen en toepassen van het Woord van God in een concrete situatie. Deze profetie stond niet per definitie gelijk aan het Woord van God, maar moest daar altijd aan getoetst worden. Duidelijk is dat in het Nieuwe Testament mannelijke en vrouwelijke profeten voorkomen.

Maar de vraag is: kan de prediking op één lijn gesteld worden met profetie in het Nieuwe Testament? Het antwoord op die vraag is: nee. Het predikambt kan niet op één lijn gesteld worden met de profetie in het Nieuwe Testament. Waarom niet? Omdat de prediking hoort bij de uitoefening van het ambt van ouderling. De ouderlingen in het Nieuwe Testament zijn geroepen om de gemeente te bewaren bij de leer van de apostelen (Tit. 1:5v). Dat is hun speciale opdracht. In Paulus' brieven aan twee ouderlingen, Timoteüs en Titus, komt dit duidelijk tot uitdrukking (speciaal 2 Tim. 3:10-4:5). De prediking is een specifieke uitoefening van deze roeping. De prediking hoort bij de regeertaak van de ouderlingen over de gemeente.

Overigens heeft dat regeren door middel van de prediking een eigen karakter. Prediking is 'de bediening van de verzoening' (2 Kor. 5:18). Het is maar niet het houden van een inspirerend verhaal. Het gaat om het officieel toelaten van mensen tot het koninkrijk van God door middel van de verkondiging van het evangelie (HC, zondag 31). Zoals de priesters in het Oude Testament en de apostelen in het Nieuwe Testament de verzoening bedienden, zo doen de ouderlingen dat als hun opvolgers.

De laatste grond onder dit synodebesluit zegt nog dat het apostolische voorschrift inzake zwijgen niet kan worden opgevat als een absoluut verbod tot spreken in de eredienst. Men verwijst dan naar 1 Kor. 11:5 en 26. Daar gaat het over vrouwen die profeteren. We hebben echter al gezien dat de

profetie waar het in de brief aan de Korintiërs over gaat niet gelijk gesteld kan worden met de prediking. Daarom kan dit niet gebruikt worden als een argument om vrouwen toe te laten tot het predikambt. Daarbij komt dat Paulus in 1 Kor. 14:34-35 wel duidelijk zegt dat vrouwen (bij het beoordelen van de profetie) moesten zwijgen in de samenkomsten, en dat Paulus in 1 Tim. 2:11vv zegt dat hij niet toestaat dat vrouwen leren of gezag uitoefenen over de man. Wij achten het noodzakelijk dat de synode zich rekenschap geeft van de betekenis van deze teksten, voordat ze concludeert dat deze teksten ruimte laten voor de vrouw om vanuit de Bijbel onderwijs te geven aan de verzamelde gemeente.

**In *besluit 7* geeft de synode ruimte aan plaatselijke kerken om zelf te bepalen of en zo ja op welke wijze en wanneer ze in de lijn van de besluiten willen handelen.**

Het verbaast ons dat deze ruimte gegeven wordt. Vooral de gronden onder besluit 3 dringen er namelijk toe op basis van 'openbaring' de vrouw toe te laten tot alle ambten. Volgens de synode *openbaart* God immers dat het Nieuwe Testament wordt gekenmerkt door gelijkheid (besluit 3, grond 3), moet deze openbaring aanleiding zijn tot kritische reflectie op het eigen Schriftverstaan (besluit 3, grond 4) en zal het gehoor geven aan deze roeping (kritische reflectie op het Schriftverstaan) leiden tot het openstellen van de ambten voor zusters (besluit 3, grond 5). Wij zien besluit 7 dan ook als innerlijk tegenstrijdig met besluit 3. De doorgaande lijn in de Schrift, die de synode in de Bijbel ziet, dringt immers tot openstelling van de ambten voor vrouwen.

De synode wil in de praktijk deze conclusie echter niet trekken. In de inleidende brief wordt het allemaal veel voorzichtiger verwoord. Daar wordt gezegd dat de besluitteksten alleen maar zeggen 'dat náást de visie dat (bepaalde) ambten aan mannen zijn voorbehouden op grond van Schriftuurlijke argumentatie, er óók ruimte is voor de visie dat vrouwen tot deze ambten kunnen worden geroepen' (p. 3). Ons lijkt - met name gezien de gronden onder besluit 3 - dat de synodebesluiten veel meer zeggen. Ze leggen een inhoudelijke visie vast, waarin de vrouw uitsluiten van het ambt wordt gezien als strijdig met de 'openbaring' van het Oude en Nieuwe Testament.

Hierbij brengt de synode bovendien niet in rekening dat de vragen rond 'MV en ambt' juist op de agenda van de generale synode zijn gekomen, omdat ze het plaatselijk belang en de plaatselijke draagkracht overstijgen. Op de GS Amersfoort-C 2005 werd besloten tot de instelling van een 'deputaatschap vrouwen in de kerk', omdat de aard van het vraagstuk de plaatselijke krachten te boven gaat, omdat de kerken gezamenlijk dienen te komen tot goed onderbouwde Schriftuurlijke antwoorden en omdat rechtsongelijkheid dient te worden voorkomen (Acta GS Amersfoort-C 2005, art. 52). Deze argumenten zijn nog steeds valide en zijn ten onrechte door de GS Meppel 2017 buiten beeld gelaten.

De vraag naar de toelating van vrouwen tot de bijzondere ambten in de kerk is nooit eerder formeel beantwoord, maar intussen altijd als een generale zaak beschouwd. De plotselinge breuk daarmee vereist een deugdelijke motivering, die te zeer ontbreekt. Het is bestuurlijk en beleidsmatig nauwelijks denkbaar dat een kerkgemeenschap als de Gereformeerde Kerken geen eensluidende lijn trekt ten aanzien van de centrale vraag of vrouwen in de kerk tot de bijzondere ambten in de kerk kunnen worden geroepen of niet.

Door de openstelling van de ambten aan de plaatselijke kerken (kerkenraden?) over te laten c.q. op te dragen is er een wezenlijk punt in geding. De ambten hebben weliswaar hun plek in de plaatselijke

kerk, maar zijn tegelijk ingebed in het bredere kerkverband en functioneren in dat grotere geheel. Voor predikanten is dit meteen duidelijk: over de toelating tot de dienst des Woords beslist de classis (met medewerking van generale deputaten), en op grond van deze toelating zijn predikanten gerechtigd in alle kerken voor te gaan. Ouderlingen maken deel uit van de kerkelijke vergaderingen, en kunnen bij de uitoefening van kerkverbandelijke taken zoals de tucht over ambtsdragers betrokken worden.

Het synodebesluit om het beleid in dezen aan de plaatselijke kerk over te laten leidt tot een sterk individualiserende tendens in de kerken en tot een ondermijning van het kerkverband als zodanig. Er komt enerzijds een ongewenste druk op de onderlinge verhoudingen binnen de plaatselijke kerken te liggen, maar anderzijds evenzeer binnen het kerkverband waar kerken met een totaal uiteenlopende toepassing met elkaar worden geconfronteerd op de meerdere vergaderingen.

Het getuigt tenslotte van onwijsheid en onwelwillendheid jegens allen die de besluitvorming van de synode op Schriftuurlijke gronden afkeuren, om tot directe invoering van de besluiten over te gaan. Er is geen enkele dringende noodzaak toe. Veeleer is er aanleiding om bij deze omstreden en verstrekkende besluitvorming christelijke verdraagzaamheid te tonen en alle ruimte te verschaffen voor verdere bezinning, waartoe nota bene de synode zelf oproept in besluit 8.

**In *besluit 8* roept de synode de kerken op zich nader te bezinnen op de vraag hoe recht kan worden gedaan aan de verschillen tussen man en vrouw in de vervulling van taken en ambten in de gemeente.**

In *grond 1* wordt erop gewezen dat man en vrouw gelijkwaardig zijn, maar dat de Schrift ook wijst op het onderscheid tussen man en vrouw. Ze hebben een eigen plaats tegenover God in het huwelijk en in de gemeente. Dit aspect verdient extra aandacht in onze cultuur die sterk op gelijkheid is gericht. *Grond 2* zegt dat de Bijbel er herhaaldelijk voor waarschuwt dat man en vrouw in elkaars plaats treden of elkaar overheersen (met een beroep op 1 Tim. 2:8-15, 1 Kor. 14:34-35, 1 Pet. 3:7, 4:15, 5:3 en 3 Joh. 9).

Dit besluit impliceert een vernietigend oordeel over de eigen voorafgaande besluiten van de synode, want deze speciale aandacht heeft de synode nu juist niet aan dit aspect gegeven terwijl dit wel de opdracht van de vorige synode was. Het onderscheid tussen man en vrouw is nergens uitgelegd; de betekenis van dat onderscheid voor de vragen over toelating tot de ambten is buiten beeld gebleven. Hoe we het onderwijs van de Schrift in rekening moeten brengen in onze sterk op gelijkheid gerichte cultuur, is niet aan de orde gekomen.

De vermelding in grond 2 bij besluit 8 van Bijbelteksten als 1 Timoteüs 2 en 1 Korintiërs 14 is bovendien direct tegenstrijdig met de eerdere stelling in grond 5 bij besluit 3, dat de uitleg van deze teksten te zeer omstreden zou zijn om er een onomstotelijke grond aan te ontlenen met betrekking tot het verschillend functioneren van mannen en vrouwen.

Het is onbegrijpelijk hoe de synode besluit 8 nog kan opvoeren na de voorafgaande besluiten 1-7 genomen te hebben. De logische opbouw is geheel zoek. Maar belangrijker: de besluiten 1-7 voldoen zelf niet aan de terechte normen die de synode in de gronden bij besluit 8 noemt.

Als we als kerken op dit punt ons niet duidelijk rekenschap geven van wat de Bijbel ons leert over het onderscheid tussen man en vrouw, zal de reflectie op dit onderwerp altijd onderhevig blijven aan menselijke willekeur en niet gestuurd worden door het onderwijs van de Bijbel zelf.

De synode heeft in feite één lijn van de Schrift op het oog gehad: die van de gelijkwaardigheid van man en vrouw. Gelijkwaardigheid heeft daarbij de betekenisverschuiving ondergaan naar gelijkheid. Aan de tweede lijn, die van het onderscheid dat Gods Woord maakt tussen man en vrouw, zowel in het huwelijk als in de kerk en uitkomend in een verschil in verantwoordelijkheid, is geen recht gedaan. Aan een beoordeling van de ambtsstructuur, mede in Bijbels perspectief, is de synode niet toegekomen. Zo heeft de synode geen recht gedaan aan de eenheid van de Schriften. De aangevoerde gronden bieden geen Schriftuurlijke onderbouwing voor een zó ingrijpende koerswijziging. In de besluiten ontbreekt ook de confrontatie met bezwaren zoals die met name door de buitenlandse zusterkerken ter synode zijn ingebracht. Evenmin is de synode ingegaan op het verzoek om ter wille van de vrede in de kerken en uit respect voor de inbreng van de buitenlandse zusterkerken tenminste drie jaar te wachten met de invoering van de besluiten.

**Verzoek tot revisie**

De genomen besluiten hebben ons bijzonder verontrust. De achterliggende manier van omgaan met de Heilige Schrift maken het ons uiteindelijk onmogelijk onze plaats in ons kerkverband te blijven innemen. Wij richten ons, gedrongen door liefde voor de HERE en Zijn kerk, tot u met een ernstige vermaning om terug te keren op de ingeslagen weg (2 Kor. 5:14). Op grond van al het bovenstaande zijn wij van oordeel dat de besluitvorming over 'MV en ambt' niet mag bestaan en verzoeken wij:

1. de door de GS Meppel 2017 genomen besluiten 1, 3, 4, 5, 6 en 7 vervallen te verklaren;
2. in lijn met de eerdere opdracht van de GS Ede 2014 (Acta GS Ede 2014, art. 18) en met het besluit 8 van de GS Meppel 2017 (voorlopige Acta GS Meppel 2017, art. 23-4) de taken van mannen en vrouwen in de kerk nader te bepalen met inachtneming van het in Schriftuurlijk en kerkelijk opzicht eigene van de ambten van ouderling, predikant en diaken;
3. de hier door ons (en anderen) ingebrachte bezwaren nadrukkelijk in de overwegingen te betrekken.

Wij bidden u en uw vergadering van harte wijsheid van de HERE toe bij uw beraadslagingen in deze uiterst gevoelige materie.

Met hartelijke broedergroet,
verbonden in Christus,

namens de kerkenraad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) te Urk,

Br. R.L. Kater, preses

Br. F.J. Visser, scriba